Beter, Sneller, Mooier

Processoren

27 maart 2012

Beter! Sneller!

- Krachtigere CPU: microcode
- Snellere CPU: pipeline, out-of-order execution
- Sneller RAM: cache

meer mogelijkheden...

- Welke extra's kan processor-bouwer bieden?
  - kleinere programma's
    → instructies die meer doen
  - snellere programma's
    → hogere klokfrequentie

- vandaag: een paar technieken daarvoor
  - niet in de practicum-processor gebruikt

instructies die meer doen...

- bv. PUSH en POP bij de practicum-processor
  - schrijft naar geheugen/leest uit geheugen
  - verandert stack pointer

- microcode:
  - instructie uitvoeren als reeks van micro-stappen in een micro(machine)code
  - complexe instructies worden mogelijk zonder eenvoudige langzamer te maken

Een voorbeeld-microarchitectuur

MBR = instructieregister

bepaalt MPC = microprogram counter

bepaalt MIR = microinstructieregister

Bits van het MIR
sturen onderdelen van processor aan.

B = welk register lezen?

M = RAM-operatie kiezen

C = welk(e) register(s) schrijven?

ALU = welke ALU-operatie?

J = voorwaarden voor sprong

Addr = adres van volgende microinstructie

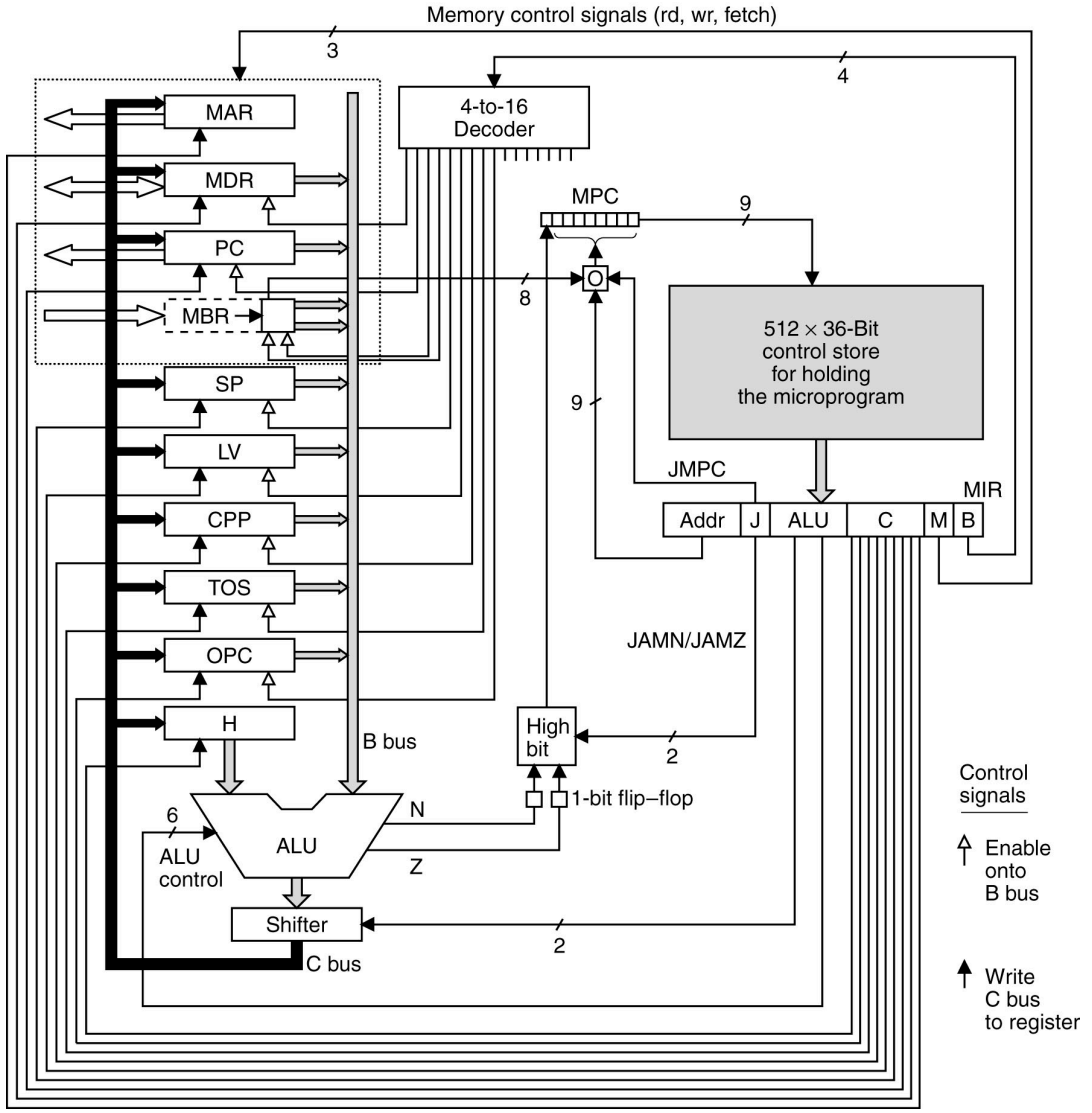

voorbeeldinstructie: BIPUSH = constante op stack zetten

- instructieformaat: 2 bytes

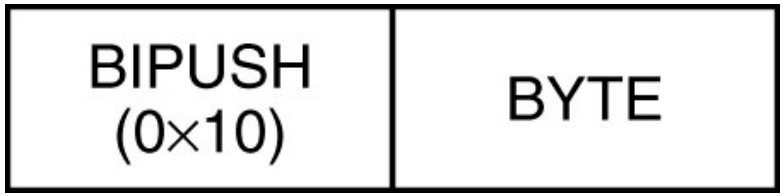

- microprogramma:
  hiervoor werd MBR al op BYTE gezet
  stackgeheugen: lage adressen zijn in gebruik

```
SP = MAR = SP + 1          MBR = the byte to push onto stack
PC = PC + 1; fetch         Increment PC, fetch next opcode
MDR = TOS = MBR; wr; goto Main1   Sign-extend constant and push on stack
```

Krachtigere CPU

- microcode

Pipeline

- al genoemd: 3 stappen
  fetch → decode → execute
- practicum-processor: 2 stappen
  fetch en PC verhogen → decode en execute
- moderne processoren: tot ±20 stappen

- voordeel:
  eenvoudige stappen → hoge kloksnelheid

Three Step Architecture

The data path
used in the Mic-3:

Every calculation takes
three cycles.

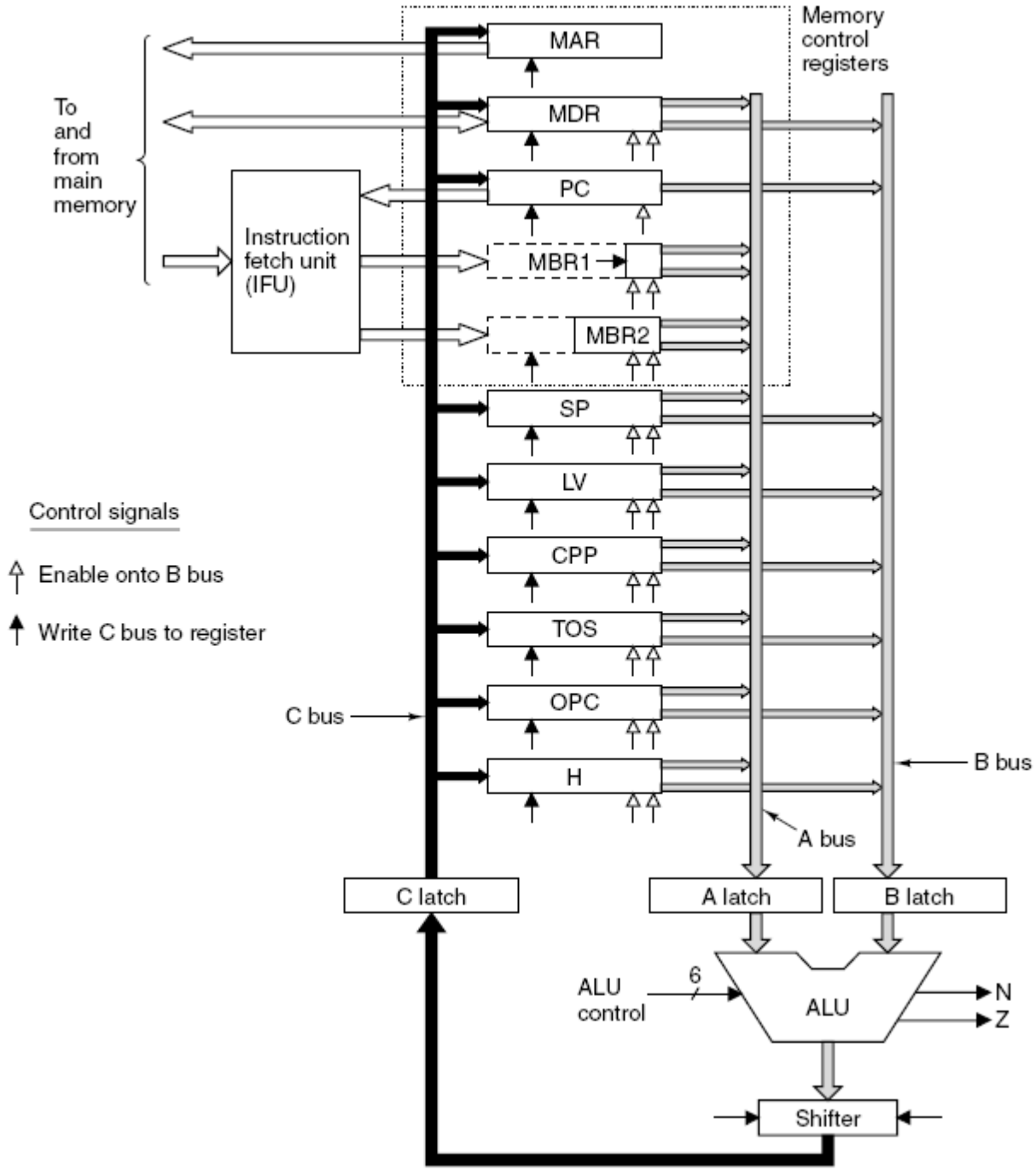

De voorbeeldarchitectuur met (lange) pipeline

1. fetch: instructie lezen
2. decode: bepaal lengte + kies microcode
3. queue: plaats microcode-stappen in wachtrij
4. lees registers
5. voer berekening uit
6. schrijf registers
7. lees/schrijf RAM

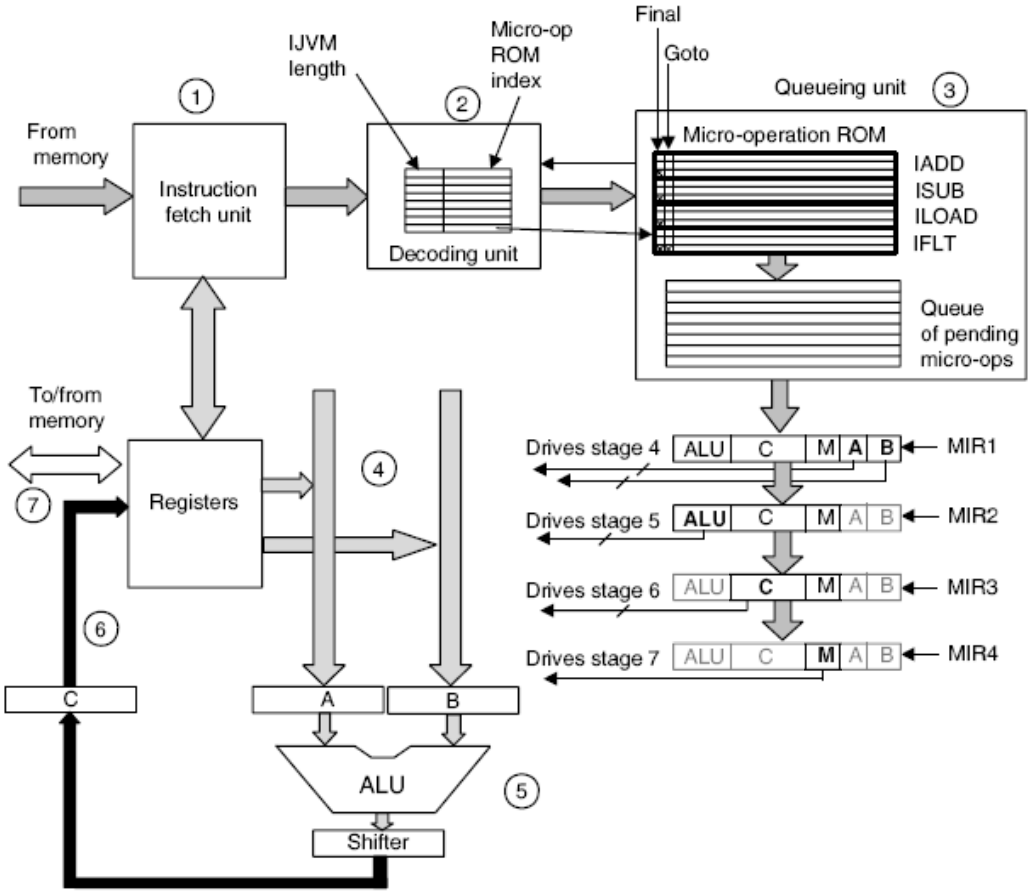

Pipeline

Graphical illustration
of how a pipeline works.

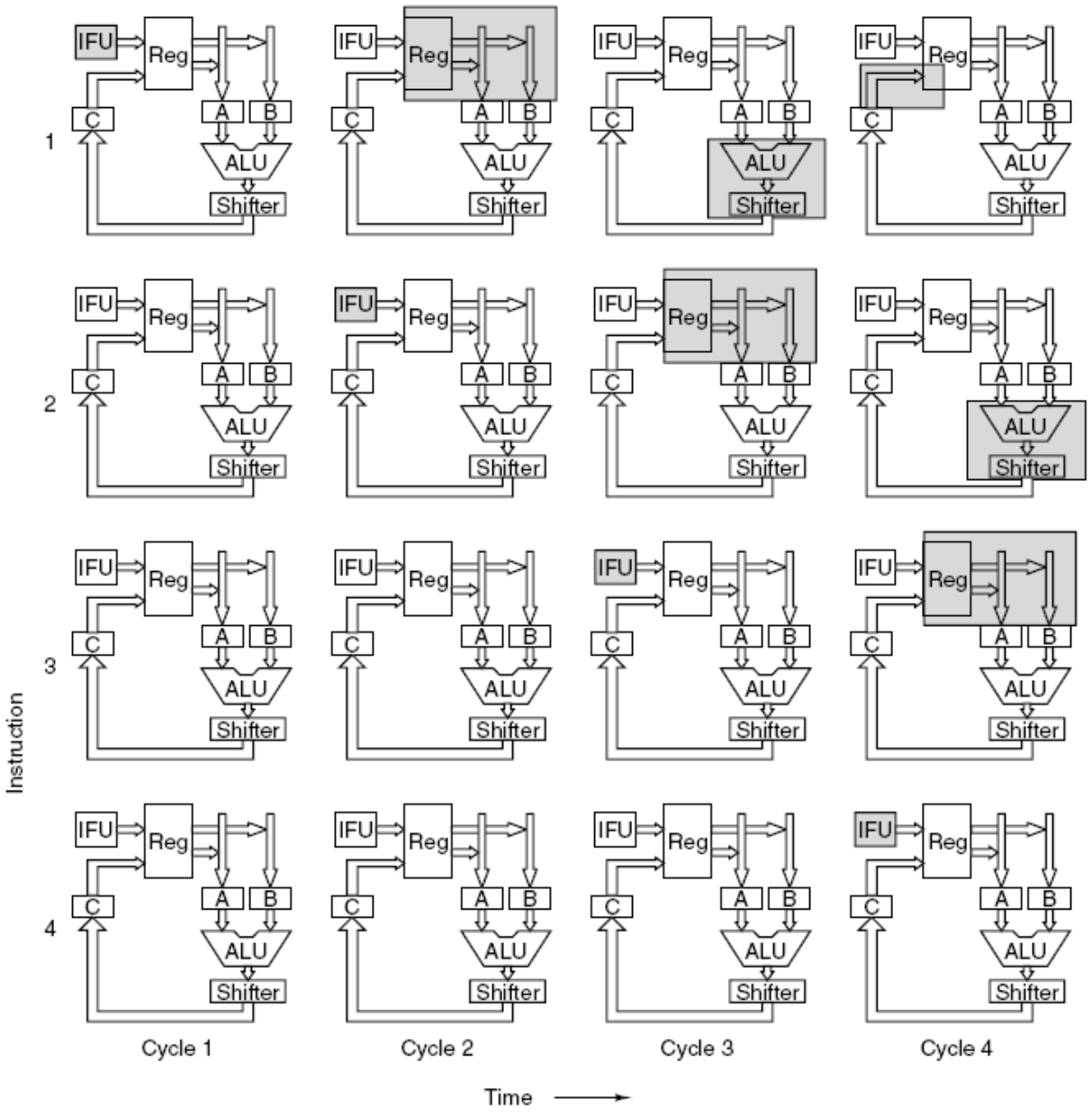

voorbeeldinstructie: SWAP = twee elementen op stack verwisselen

- microcode in 1e versie:

Label	Operations	Comments
swap1	MAR = SP – 1; rd	Read 2nd word from stack; set MAR to SP
swap2	MAR = SP	Prepare to write new 2nd word
swap3	H = MDR; wr	Save new TOS; write 2nd word to stack
swap4	MDR = TOS	Copy old TOS to MDR
swap5	MAR = SP – 1; wr	Write old TOS to 2nd place on stack
swap6	TOS = H; goto Main1	Update TOS

- nieuwe microcode:
  elke stap in 3 kleine stapjes opdelen

SWAP met pipeline

	Swap1	Swap2	Swap3	Swap4	Swap5	Swap6
Cy	MAR=SP–1;rd	MAR=SP	H=MDR;wr	MDR=TOS	MAR=SP–1;wr	TOS=H;goto (MBR1)
1	B=SP					
2	C=B–1	B=SP				
3	MAR=C; rd	C=B				
4	MDR=Mem	MAR=C				
5			B=MDR			
6			C=B	B=TOS		
7			H=C; wr	C=B	B=SP	
8			Mem=MDR	MDR=C	C=B–1	B=H
9					MAR=C; wr	C=B
10					Mem=MDR	TOS=C
11						goto (MBR1)

Pipeline voorbeeld: SPARC

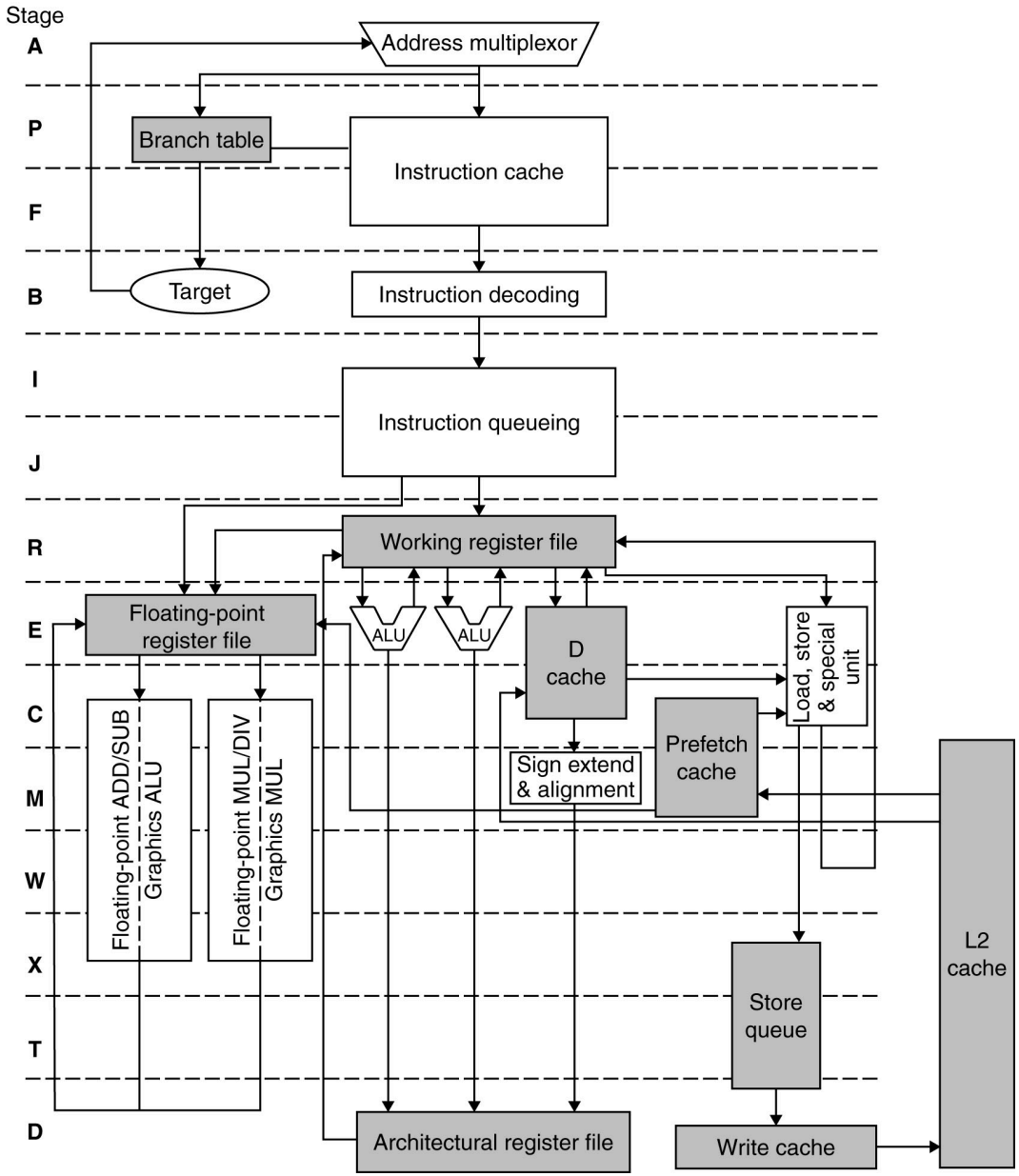

GOTO statement considered harmful

- Bij sprong-instructies zijn er twee mogelijke voortzettingen van het programma
- welke van de twee moet de processor nemen – pas bekend als de vorige instructie klaar is
- pipeline raakt leeg → inefficiënt!

- trucje bij SPARC: sprongen werken met één instructie vertraging

Oplossing: branch prediction

- branch prediction spreekt een **vermoeden** uit over de waarschijnlijke voortzetting

- statisch: b.v. „spring achteruit (loop), maar niet vooruit (if)”
- dynamisch: „spring zoals de vorige twee keer”
  - (gebruikt branch prediction cache)

dynamische branch prediction

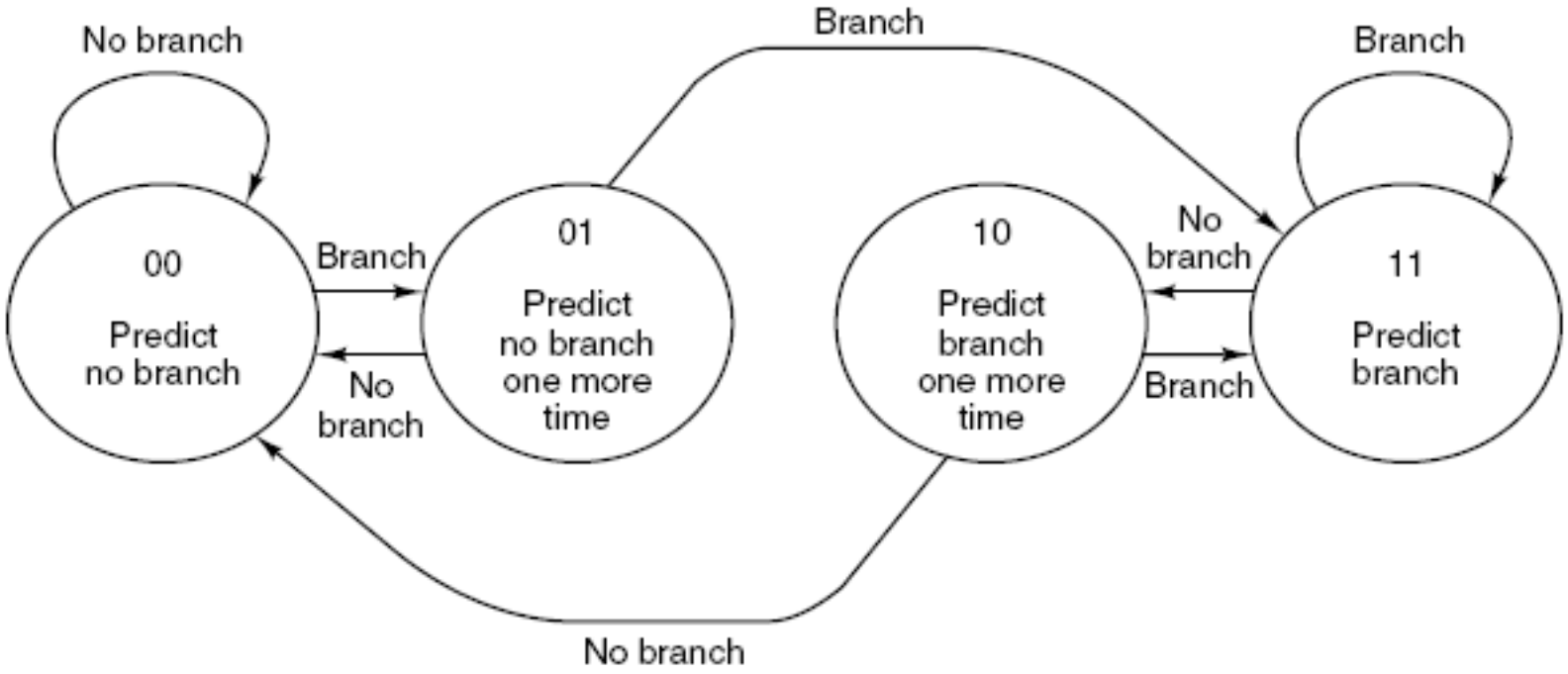

voorbeeld van een toestandsmachine

out-of-order execution

- sommige programma's kiezen onhandige volgorde van instructies
  - instructies met data-afhankelijkheden direct achter elkaar
- processor „verbetert" de volgorde waar mogelijk
  - instructies zonder data-afhankelijkheden alvast starten

register renaming

- sommige data-afhankelijkheden zijn niet echt
  - WAR: write after read
  - WAW: write after write
- gebruiken hetzelfde register,
  maar tweede instructie gebruikt
  geen resultaat van eerste

- oplossing: schaduwregisters

out-of-order execution: voorbeeld

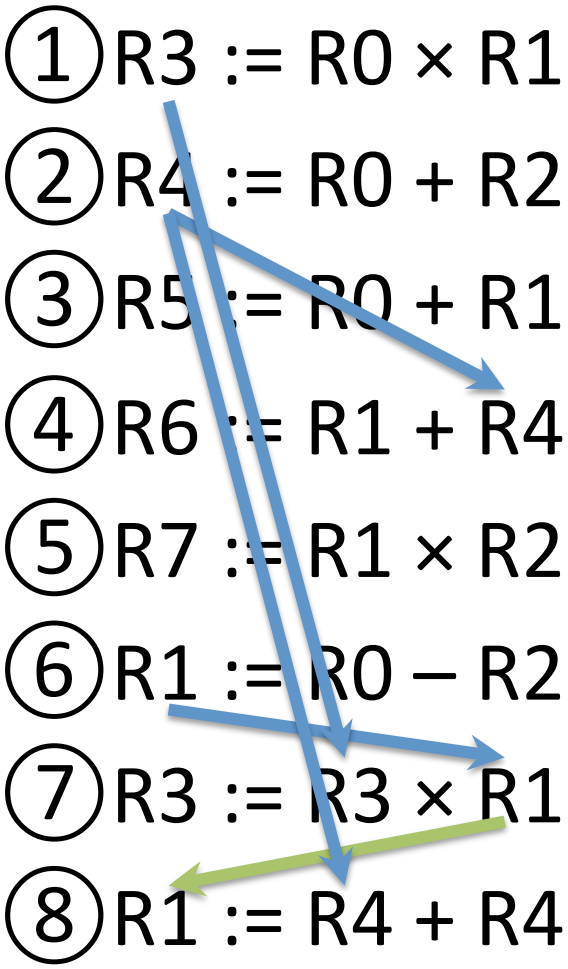

out-of-order execution: voorbeeld

					Registers being read								Registers being written								Registers being stalled							
Cy	#	Decoded	Iss	Ret	0	1	2	3	4	5	6	7	0	1	2	3	4	5	6	7	0	1	2	3	4	5	6	7
1	1	R3=R0*R1	1		1	1										1												
	2	R4=R0+R2	2		2	1	1									1	1											
2	3	R5=R0+R1	3		3	2	1									1	1	1										
	4	R6=R1+R4	–		3	2	1									1	1	1									1	
3	5	R7=R1*R2	5		3	3	2									1	1	1		1							1	
	6	S1=R0–R2	6		4	3	3									1	1	1		1							1	
				2	3	3	2									1		1		1							1	
4			4		3	4	2		1							1		1	1	1								
	7	R3=R3*S1	–		3	4	2		1							1		1	1	1				1				
	8	S2=R4+R4	8		3	4	2		3							1		1	1	1				1				
				1	2	3	2		3									1	1	1				1				
				3	1	2	2		3										1	1				1				
5				6		2	1		3					1					1	1				1				
6			7			2	1	1	3					1		1			1	1								
				4		1	1	1	2					1		1				1								
				5				1	2					1		1												
				8				1								1												
7								1								1												
8								1								1												
9				7																								

precise interrupt

- traditionele interrupt:
  precies tussen twee instructies

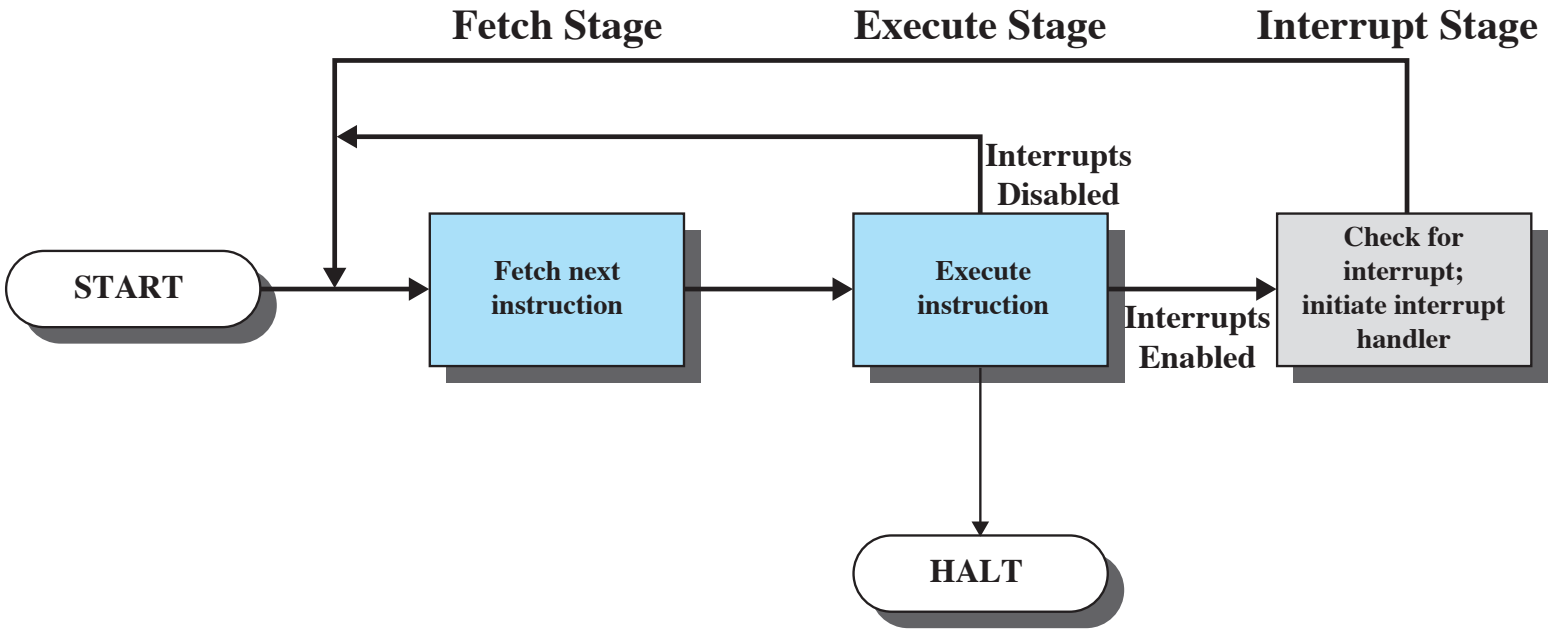

precise interrupt

- traditionele interrupt:
  precies tussen twee instructies
- pipeline: instructie-executies overlappen
- out-of-order execution: instructies te laat klaar
- oplossing: extra control logic
  om precise interrupt toch te realiseren
- algemeen: gedrag van CPU met pipeline
  mag niet afwijken van CPU zonder pipeline

Snellere CPU

- pipeline
- branch prediction
- out-of-order execution
- register renaming

- probleem: precise interrupt

Cache Memory

- Invisible to the OS
  - Interacts with other memory management hardware
- Processor must access memory at least once per instruction cycle
  - Processor speed faster than memory access speed
- Exploit the principle of locality with a small fast memory

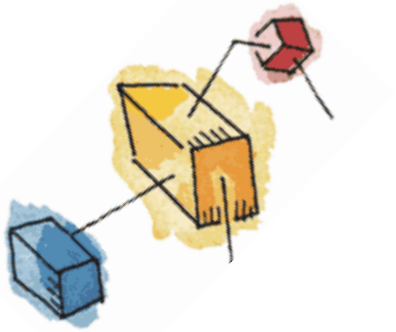

Principle of Locality

- More details later but in short …
- Data which is required soon is often close to the current data
  - If data is referenced, then it's neighbour might be needed soon.

Cache and Main Memory

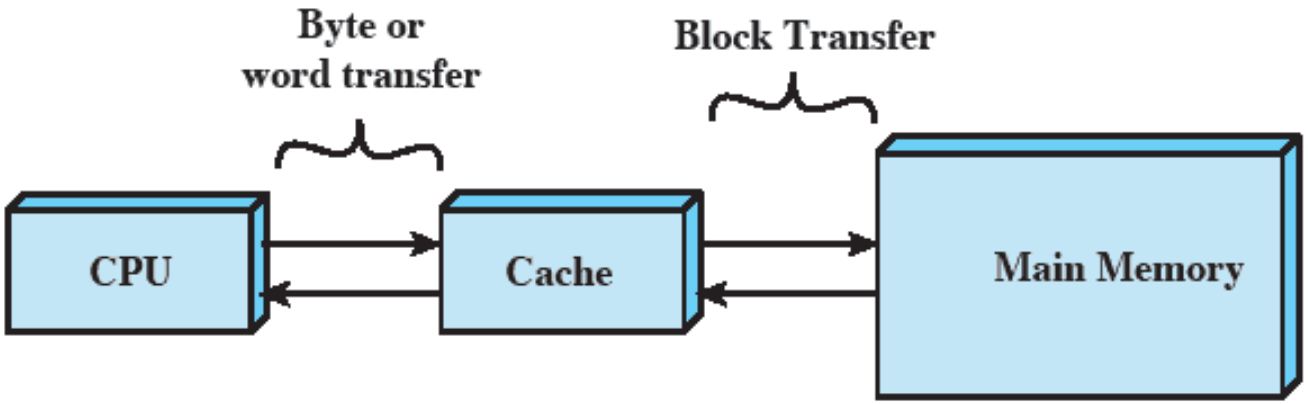

Figure 1.16 Cache and Main Memory

Cache Principles

- Contains copy of a portion of main memory
- Processor first checks cache
  - If not found, block of memory read into cache
- Because of locality of reference, likely future memory references are in that block

Cache/Main-Memory Structure

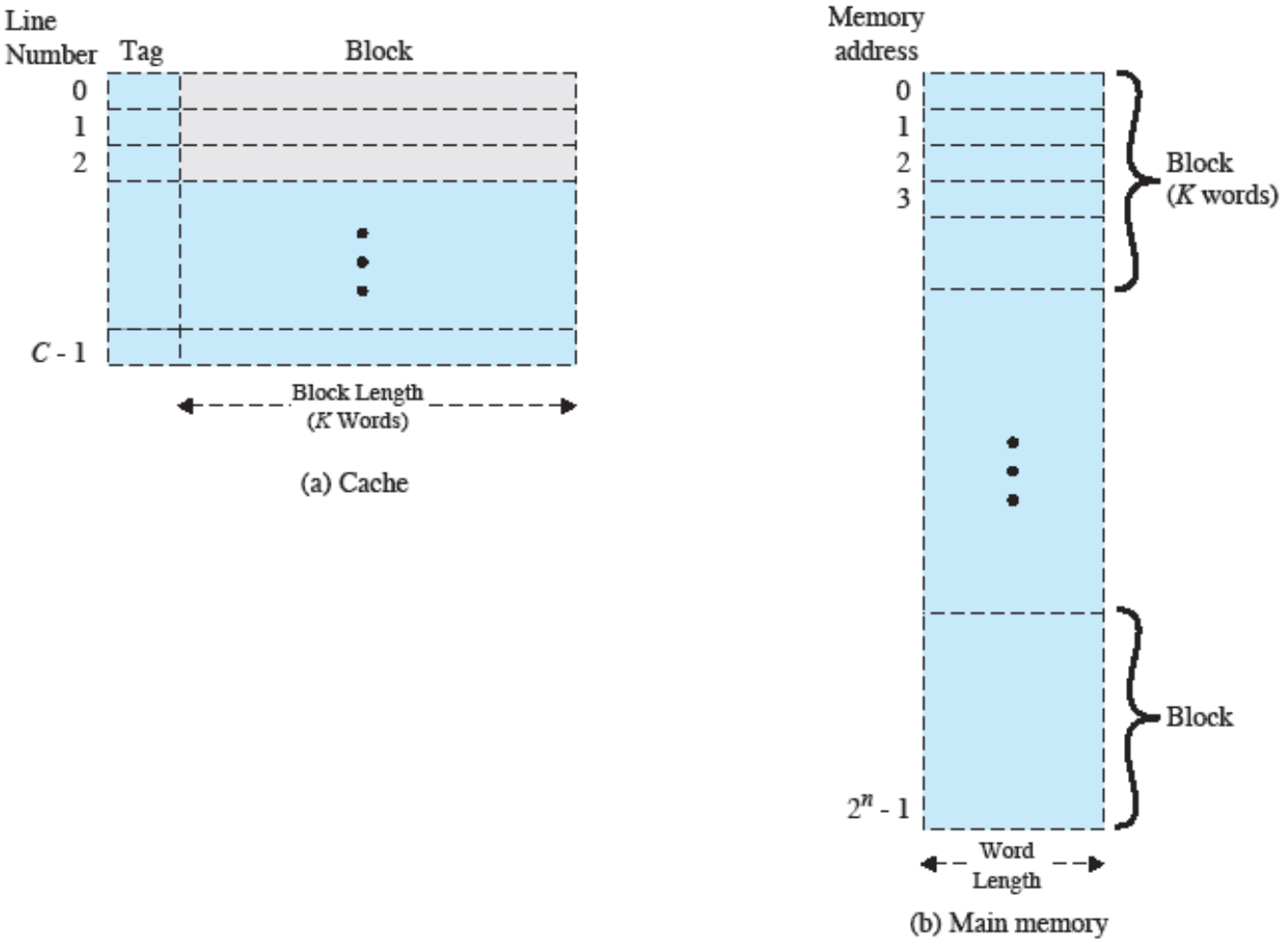

Figure 1.17 Cache/Main-Memory Structure

direct-mapped cache

(a) cache-structuur

Elk data-veld bevat 8 words
van 4 bytes, dus 32 bytes.

In elke cache-regel kan één blok
van 32 bytes opgeslagen worden.
De tag geeft aan welke.

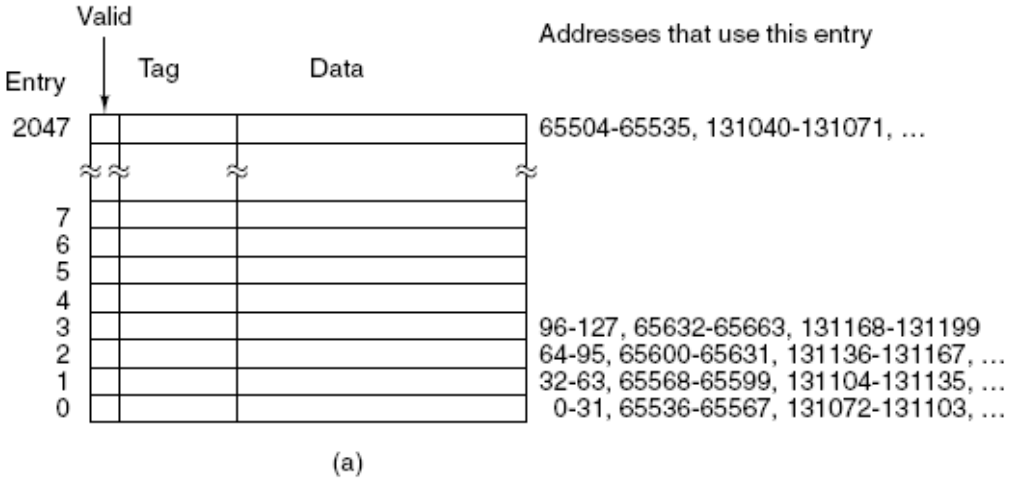

(a)

(b) bitpatroon van een adres (32 bits)

In een adres geeft “line” aan
in welke regel van de cache
de CPU moet zoeken.

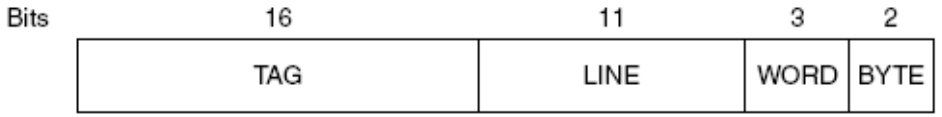

(b)

Sneller RAM

- cache